

Onsdagen den 23 Februari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 Februari och protokollsutdragen för den 19 Februari.

§ 2.

Hos de valmän, som enligt 68 § Riksdags-ordningen blifvit utsedde att välja Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare, hade den 19 uti innevarande månad hållits nedanintagna tvänne, nu upplästa protokoll:

År 1870 den 19 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman, och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Förutvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokatfiskalen

Nils August Fröman 45 röster;

Herr Underståthållaren *Ferdinand Olof Schager* 3 röster;
till följd hvaraf Advokatfiskalen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

Som ofvan.

J. W. SPRENGTPORTEN.

F. W. BRUMMER.

J. O. LEFFLER.

J. F. TRANCHELL.

År 1870 den 19 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, dervid två valsedlar förklarades ogiltiga, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Revisionssekreteraren *Claes Albert Lindhagen* 40 röster;

Herr Underståthållaren *Ferdinand Olof Schager* 5 röster;

Herr Advokatfiskalen *Ture Arvid Billbergh* 1 röst;

till följd hvaraf Revisionssekreteraren Lindhagen blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsmans suppleant utsedd.

Som ofvan.

J. W. SPRENGTPORTEN.

F. W. BRUMMER.

J. O. LEFFLER.

J. F. TRANCHELL.

Kammaren beslöt, att underrättelse om dessa val skulle meddelas Riksdagens Kansli, med anmodan att uppsätta förordnanden för de valde äfvensom förslag till underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anmälan om valen.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet följande Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner:

i fråga om anläggning af en jernvägsstation vid Arlöf mellan Malmö och Åkarps stationer å södra stambanan;

i fråga om fortsatt utgifvande af teknisk-ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägar;

angående anslag till slöjdskolan i Stockholm.

§ 4.

Föredrogs dernäst Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om kronohemmans samt åtskilliga andra kronolägenheters upplåtande under skattemannarätt utan särskild köpeskillings erläggande.

Ordet begärdes af

Herr Ola Jönsson: Kongl. Maj:t har hittills ej visat synnerlig benägenhet att föreslå eller medgifva efterskänkande af Kronans rätt i något hänseende, och aldraminst har en dylik benägenhet visat sig för en åtgärd af den beskaffenhet som nu i den föreliggande Kongl. Propositionen föreslås. Redan 1847 års skattejemkningskomité fick sig af Kongl. Maj:t förelagdt att yttra sig öfver den af Konungens Befallningshafvande i Jemtlands län gjorda framställning om förlänande af skattemannarätt utan lösen åt till åboar upplåtna kronohemman. Kongl. Kammar-kollegium hade redan förut öfver denna framställning yttrat sig samt anfört att, enär kronohemmansåboarne egde att mot en ringa lösen förvärfva skattemannarätt, det icke syntes vara skäl att Kronan utan denna lösen afstode sin jordeganderätt, helst ovisst vore, om och i hvad mån denna uppoffring från Statens sida kunde blifva ersatt genom de andra inkomster, som i följd af skatterätten förmenats uppkomma.

På dessa skäl afstyrkte Kammar-kollegium bifall till det väckta förslaget. Icke desto mindre afgaf skattejemkningskomitéen ett tillstyrkande utlåtande till den gjorda framställningen. Kongl. Maj:t har dock icke under loppet af de tjugotre år, som sedan dess förflutit och under hvilken tid Statens finanser åtminstone några år varit jemförelsevis blomstrande, funnit sig föranlåten att framställa någon Proposition i denna syftning, förrän just vid denna riksdag, då Statens ekonomiska ställning är särdeles oroväckande. *Just nu* framkommer Regeringen med detta sitt förslag att utan lösen afstå skattemannarätten till kronohemman och åtskilliga andra kronolägenheter. Denna åtgärd är, enligt mitt förmenande, af ingen omständighet påkallad, så mycket mindre som de af Kammar-kollegium nyss anförda skäl för afslag å en dylik hemställan

ännu i dag ega full giltighet, trots samma Kollegii nu gjorda tillstyrkande till den föreslagna åtgärden. Vid sådant förhållande torde man väl vara berättigad att göra sig åtminstone sjelf den frågan: hvilka skäl hafva då kunnat föranleda Kongl. Maj:t att just nu för Riksdagen framlägga det förevarande förslaget? Eller är det ensamt på grund af Kollegii nu gjorda tillstyrkan? Kollegium anför såsom motiv för samma tillstyrkan, "att, enär innehafvarne af kronojorden svårligen kunde åläggas lösa densamma till skatte, denna lösen blott efter hand inföte, och den inkomst, som här af kunde uppstå, skulle således för hvarje år endast blifva obetydlig". Jag vågar likväl vara af en annan mening samt tror att, sedan nu genom vissa tilldragelser i riket allmänna uppmärksamheten närmare blifvit fästad på nödvändigheten att till skatte lösa det kronohemman, till hvilket man har besittningsrätt, förutan hvilken åtgärd åbons eganderätt till sin jord icke är fullt betryggad, och sedan, tack vare våra låneinrättningar, de flesta jordegare, som hafva någon skuld, blifvit nödsakade att låta inteckna sin jord, hvilket ej kan ske förrän den blifvit löst till skatte, det icke skall dröja länge, förrän hvarje kronohemman, till hvilket åborätten är obestridd, skall blifva till skatte inköpt, och detta tror jag så mycket heldre som skatteköpeskillingen är, jemförelsevis till jordens värde och till den stora fördel som genom dess erläggande vinnas, så ringa, att ingen för denna lilla utgifts skull kan antagas komma att afskräckas från denna åtgärd.

Kammar-kollegium upplyser vidare, att Statens inkomst af skatteköpeskillings erläggande under åren 1837—1846 i medeltal uppgått till 8,675 R:dr 26 öre; att de under stadgad åbo- och besittningsrätt upplåtna hemmanen år 1844 uppgingo till 2,176 hela mantal, samt att kronohemmanens antal för närvarande förminskats till 442 hela mantal, hvarjemte 4,291 andra lägenheter skulle finnas, som icke blifvit skattesålda, äfvensom att köpeskillingen för de ännu återstående kronohemmanen endast kunde beräknas till 53,885 R:dr 90 öre och för lägenheter 23,549 R:dr 76 öre. Slutligen anmärker Kammar-kollegium, att Statens inkomst genom dessa köpeskillingar under de sednaste åren betydligt förminskats, enär densamma uppgått:

år 1865 till	R:dr 4,936: 08.
" 1866 "	" 3,414: 75.
och " 1867 "	" 2,958: 47.

Af denna redogörelse finner man emellertid, att dessa skatteköp icke äro till antalet så ringa som man förmodat, ty oaktadt för närvarande endast 442 hela mantal ännu icke blifvit till skatte lösta, inhemtar man dock att lösesumman för dylika skatteköp under det sista år för hvilket redogörelse finnes, eller år 1867, uppgick till nära 3,000 R:dr. Jag tror tillika, att denna inkomst, såsom jag förut antydt, under de närmaste åren skall komma att ganska betydligt förökas, och i allt fall utgör lösesumman för de ännu återstående kronohemmanen och lägenheterna, hvarom fråga är, ett kapital af 77,435 R:dr 66 öre. Måne det kan vara rätt och klokt af Staten att efterskänka denna summa, äfven om den icke kan blifva större? Men det är icke oantagligt, att man vid närmare undersökning skall finna, att många af de hemman, som nu i jordeböckerna stå upptagna som skatte eller frälse, dock äro af krononatur, och att således lösesumman kommer att blifva vida större, än hvad som nu uppgifvits. Att

verkliga förhållandet äfven är sådant vågar jag tro, och jag skall framdeles redogöra för denna min förmodan.

Kammar-kollegium anför vidare som motiv för tillstyrkande af den ifrågasatta åtgärden, att för hvar tredje år äfvensom vid hvarje åboombyte återkomma dessa syner och besigtningar å hemmanen, hvilka för kronobetjeningen vore synnerligen besvärande. Hvar och en som har någon kannedom om dessa syneförrättningar vet dock, att de icke äro så särdeles besvärande; och i allt fall förminskas och småningom helt och hållet försvinner detta besvär, i samma mån som de återstående hemmanen till skatte köpas. Och äfven om så icke sker, får väl kronobetjeningen låta sig nöja. Det är väl icke på detta sätt man tänkt sig en förvaltningsförenkling, nemligen genom att låta embetsmännens antal blifva detsamma som hittills och deras löner förblifva oafkortade, på samma gång man befriar dem från en del af deras göromål.

Då Kammar-kollegium vidare åberopar Riksdagens den 15 Maj 1868 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse angående den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa hänseenden, så må jag säga, att jag i denna skrifvelse icke funnit ett enda ord, som kunnat gifva anledning till den åtgärd, som nu af Kongl. Maj:t föreslås och hvilken af Kammarkollegium blifvit tillstyrkt. Jag tror icke heller, att Riksdagens mening med denna skrifvelse varit att framkalla det föreliggande förslaget; åtminstone har jag för min del fattat afsigten med denna skrifvelse helt annorlunda. Jag skulle dock icke så mycket fästa mig vid den nu ifrågasatta eftergiften å Kronans sida, om jag icke trodde, att ett bifall till förslaget skulle komma att medföra flera olägenheter af svårare beskaffenhet. Jag skulle, som sagdt, icke motsätta mig bifall till denna Kongl. Proposition, om det nemligen blott vore fråga om att afstå en Kronans rätt; men jag ber härvid få erinra, att ett sådant bifall icke kan ske, utan att man på samma gång förnärjar tredje mans rätt. Man har nemligen inom vissa delar af riket börjat ifrågasätta, om icke åtskilliga hemman, som i jordeböckerna upptagas såsom frälse eller skatte, möjligen kunde vara af ren krononatur, och som stöd för denna förmodan har man åberopat den af nuvarande Generaldirektören Falkman för några år sedan verkställda undersökning om de Halländska kyrkohemmanen, hvilken undersökning gaf vid handen, att nära 100 hela hemman, som förut ansetts såsom kyrkohemman, befunnos vara af krononatur. Det är icke omöjligt, att äfven i Skåne hemman afvergått från krono till frälse eller skatte, utan att Kronan därför fått uppbära köpeskilling. Skulle detta vara förhållandet, är det uppenbart att, om Riksdagen bifaller den nu gjorda framställningen, någon rättelse eller förändring i detta missförhållande framdeles icke skall kunna vinnas. Jag föreställer mig nemligen i sådant fall att, äfven om en person framdeles skulle kunna styrka, att han egde bättre rätt till ett hemman än dess innehafvare, han icke skulle kunna göra denna rätt gällande; ty enligt min tanke kan vid tvist om jordnatur endast Kronan utföra talan.

Vore det åter fråga om ett hemman, hvars jordnatur vore obestriddig och tvisten sålunda endast anginge åborätten, så kunde sådant afgöras utan Kronans inblandning. Jag tror sålunda att, om det föreliggande förslaget bifölles, Kronan icke vidare skulle kunna uppträda och processa om jord-

eganderätten till ett hemman, ty hvartill skulle väl detta tjena, då ju Kronan, ifall den vunne rättegången, dock genast komme att åter skänka bort sin rätt till hemmanet. Det är sålunda klart, att man genom att bifalla förslaget komme att stänga alla utvägar för framtida undersökningar rörande eganderättsförhållandena. Ty sedermera skulle undersökning i detta fall icke till någon vidare åtgärd kunna föranleda, då likväl sådan undersökning, för så vidt fråga är om eganderättsförhållandena i Skåne, synes vara både fullt berättigad och högst nödvändig, och hvilken undersökning jag, trots det afslag min motion i detta syfte under sistlidne riksdag rönt — öfver hvilket afslag man på den tiden högt jublade — förmodar icke särdeles länge lärer kunna uteblifva eller uppskjutas.

Jag har vid remissen af denna Kongl. Proposition ansett mig böra uttala dessa mina åsikter, och jag förväntar att Stats-Utskottet skall åt det föreliggande förslaget egna en noggrann och omsorgsfull pröfning.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Äfven jag har några anmärknin-
gar att göra vid detta förslag, ehuru mina betänkligheter vid detsamma gå i en annan riktning än den föregående talarens. Jag gillar hufvudsakligen den princip, att all jord bör vara af *en* natur och har sålunda intet emot att de ifrågavarande kronohemmanen och lägenheterna öfverföras till skatte, samt anser icke den penningeförlust, som genom en dylik åtgärd komme att drabba Statsverket, vara så stor, att man endast därför bör afstyrka bifall till den Kongl. Propositionen. Men jag fruktar derjemte, att de fördelar som af denna förenkling skulle vinnas möjligen torde komma att blifva bra dyrköpta till följd af de oredor och olägenheter, som med förslaget antagande äro förknippade, och hvilka måhända äro större än man föreställt sig. Det heter nemligen i den Kongl. Propositionen: att skattemannarätt skall tillkomma den person, som derå vid den tid, då denna förändring vidtager, innehar lagligen befastad, med skatteköpsrätt förenad besittning eller pröfvas vara dertill berättigad; samt att, efter behörig utredning angående innehafvarens besittningsrätt och när densamma befunnits vara ostridig och af beskaffenhet att, enligt hittills gällande stadganden, skatteköpsrätt varit dermed förenad, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har att förordna om ofvannämnda hemmans och lägenheters omföring i jordeboken ifrån krono till skatte och derom hos Kammarkollegium göra anmälan. Men jag har någon erfarenhet angående svårigheten att pröfva besittnings- och skatteköpsrätten för den innehafvare som derpå gör anspråk. Jag tror att det icke är möjligt för Konungens Befallningshafvande att hemma på sitt embetsrun pröfva denna rätt och bestämma, att den eller den lägenheten skall under skattemannarätt öfverföras till den eller den egaren. Det går icke alltid så till, som det enligt författningarne borde tillgå, eller att hvar och en som har arfsrätt till värdskap eller äborätt å ett hemman äfven besitter och brukar detsamma. I min hemort händer det, att ett hemman besittes man efter man inom samma släkt under flera generationer, hvarvid detsamma icke alltid öfvergår till äldste sonen, som är dertill mest berättigad. Det skulle således kunna hända, att skattemannarätten komme att öfvergå till en person som dertill ingen rätt egde. För att visa det förhållanden

gifvas, der det nästan oundvikligen måste leda till misstag och framkalla tvister, om den gjorda framställningen bifalles, vill jag anföra ett exempel.

I min hemort finnes en kronolägenhet, för hvilken förre innehafvarens äldste son står skrifven såsom brukare och innehafvare. Men denne son har för två eller tre år sedan emigrerat till Amerika, och lägenheten brukas i sjelfva verket af eu yngre bror, som icke står skrifven derför. Ostridigt har den äldste af dessa båda bröder sådan förmån till skatteköp å ifrågavarande kronolägenhet, som Konungens Befallningshafvande efter behörig utredning kan befinna vara laglig, såvida ingen är i tillfälle bestrida den. Bifalles förslaget så, som det blifvit framställt, skulle således skatterätten öfverföras till denne son, oaktadt han ej finnes i landet och möjligen ej ens i lifvet. Jag anser derföre det vara alldeles nödvändigt att framdeles låta denna rätt bero på föregående ansökan, ty eljest fruktas jag att, om vi stifta lagar, som så kategoriskt bestämma hvarje förhållande som det förevarande förslaget, vi tvifvelsutan derigenom komma att framkalla orättvisor och möjligen skapa flera tvister än vi förekomma. Derjemte är det äfven en annan omständighet, som bör tagas i betraktande. Jag vet, att den som har värdskap till ett kronohemman, äfven har besittningsrätt till detsamma, men jag vet icke, om Statsmakterna hafva rätt att förändra denna besittningsrätt till full skattemannarätt utan åbons samtycke. I min hemort har jag hört mycket förståndiga personer icke vilja ega denna skatteköpsrätt, utan resonera ungefär så: jag vill icke för denna rättighets erhållande göra uppoffringar; om mina barn vilja köpa denna lägenhet till skatte må de så göra, men sjelf vill jag icke bereda dem tillfälle att medelst skulsättning förskingra den besittningsrätt de nu ega.

Jag tror således, att det icke tillkommer Statsmakterna att förändra denna besittningsrätt utan att dessförinnan hafva hört hemmanets eller lägenhetens innehafvare. Jag har velat uttala dessa farhågor mot Kongl. Maj:ts förslag, och ber att få lägga Utskottet på hjertat att med all om-tänksamhet behandla den förevarande frågan.

Efter dessa anföranden blef den nådiga Propositionen hänvisad till Stats-Utskottet, dit nu afgifna yttranden jemväl skulle åtfölja.

§ 5.

Vidare skedde föredragning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående upplåtelse under eganderätt af en till marknads och kyrkostugeplats anslagen mark inom Lycksele socken af Westerbottens län.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse angående verkställd undersökning om orsakerna till de från en del skjutslag utgående höga bidrag till entreprenadskjuts m. m.

Lades till handlingarne.

§ 6.

Upplästes Första Kammarens protokollsutdrag, N:o 64, för den 16 dennes, med tillkännagifvande att Första Kammaren så till vida antagit Andra Kammarens inbjudning om tillsättande af ett särskildt Utskott för behandling af alla sådana vid denna riksdag väckta frågor, som angå rikets försvarsväsende, att Första Kammaren för sin del beslutat, att ett särskildt Utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera Kam-maren, skulle tillsättas för behandling af Herr F. Palanders motion, N:o 4, om reorganisation af rikets sjöförsvaret samt om beredande af medel för en sådan reorganisations genomförande; och hade nu, jemlikt förevarande protokollsutdrag, inbjudning blifvit till Andra Kammaren gjord om instämmande i det af Första Kammaren sålunda fattade beslut.

Häröfver uppstod öfverläggning och yttrade:

Herr Mankell: Herr Talman! mine Herrar! Jag har tagit kännedom om Första Kammarens diskussionsprotokoll för att derigenom få reda på anledningarne till det nyss upplästa beslutet af nämnda Kammare, och jag har då funnit, att skälen å Första Kammarens sida hafva varit *dels* det principiella, att man i afseende å tillsättandet af särskilda Utskott borde iakttaga varsamhet och sparsamhet, *dels* den under föregående riksdagar vunna erfarenhet, att de särskilda Utskott, som för frågor rörande försvarsväsendet hittills blifvit tillsatta, icke medfört några särdeles näm-värda resultat, åtminstone icke i praktiskt afseende, *dels* ock slutligen, att åtskilliga af de motioner, som skulle blifva föremål för det nu föreslagna särskilda Utskottet, icke funnos hos Stats-Utskottet. Hvad det sista skälet beträffar, vill jag endast anmärka, att det torde innebära något misstag, hvilket också åtskilliga talare inom Första Kammaren hafva upplyst; ty, såsom Herrarne känna, blefvo dessa motioner från Andra Kammaren återförvisade till Stats-Utskottet fyra dagar innan diskussionen om dem i Första Kammaren förekom.

Beträffande åter de andra skälen, vill jag för tillfället för min del låta dem hafva bindande kraft; men jag kan likväl icke finna annat, än att Första Kammaren handlat något inkonseqvent, då den afstyrkt särskildt Utskott för alla andra motioner, men tillstyrkt det för en enda, nemligen Herr Palanders motion "om reorganisation af rikets sjöförsvaret samt om beredande af medel för en sådan reorganisations genomförande". Då jag anser, att Andra Kammaren icke bör göra sig skyldig till en dylik inkon-seqvens, så afstyrker jag för min del bifall till Första Kammarens beslut om tillsättande af särskildt Utskott för Herr Palanders motion.

Såsom ett ytterligare skäl härför ber jag få anmärka, att Första Kammaren, såsom bekant är, fattat sitt beslut med ganska liten pluralitet.

Med afseende på sjelfva motionen får jag vidare erinra, att ehuru jag för min del ogillar vissa delar af densamma, så anser jag den dock i sin helhet icke vara af en sådan omfattning, att den förtjenar tillsättan-det af ett särskildt Utskott. Den innehåller icke, såsom man velat påstå eller låtit påskina, förslag till ombildning af hela sjöförsvaret, utan blott till ombildning af dess personal; men äfven i detta hänseende innehåller

den, enligt min tanke, icke tillräckliga materialier till frågans bedömande, enär den icke anför beskaffenheten och storleken af den materiel, som skall bestämma personalens storlek. Icke heller vidrör den personalens fördelning på vissa stationer, hvilket väl ändock hade varit nödvändigt för frågans utredande. Hade Första Kammaren åtminstone medgifvit, att min motion om befästningsväsendets ordnande blifvit bilagd Herr Palanders motion, så hade det föreslagna Utskottet deraf kunnat finna någon antydan om personalens fördelning å vissa stationer.

Slutligen ber jag att, med anledning af Herr Palanders förslag om båtsmanshålllets upphörande och ersättande genom en mindre värfvad korps af högst 1,400 man, få erinra, att en komité nu är tillsatt för utredande af frågan om båtsmanshålllet. Innan denna komité slutat sitt arbete, torde det knappast vara skäl att Riksdagen behandlar frågan om personalens sammansättning.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag för min del värdsamt afstyrka tillsättandet af ett särskildt Utskott för behandlingen af Herr Palanders nu berörda motion.

Herr Lars Ersson: Jag begärde ordet för att yrka afslag å Första Kammarens förevarande inbjudning och hade tänkt att särskildt motivera detta mitt yrkande, hvilket jag dock nu icke anser mig behöfva göra, sedan Herr Mankell nyss så fullständigt utredt saken. Således inskränker jag mig nu till att, instämmande med honom, yrka afslag å inbjudningen.

Herr Palander: Jag ber till en början få beklaga, att det förslag, jag vågat framställa till en förändring i vissa delar af sjöförsvarets nuvarande organisation, icke kunnat vinna en så stor auktoritets, som den förste ärade talaren, bifall. Denna motgång måste jag dock försöka att bära så lätt som möjligt.

Innan jag yttrar mig rörande sjelfva saken, ber jag få fästa uppmärksamheten vid ett förhållande, rörande hvilket jag likväl kan vara illa underrättad; men om så skulle vara händelsen blir det under diskussionens fortgång tvefvelsutän anmärkt. Det vill nemligen synas af det Första Kammarens protokoll, som jag nyss erhållit och nu har i handen, och hvilket innehåller den korta diskussion, som i nämnda Kammare egde rum, då Andra Kammarens inbjudning rörande ifrågavarande ämne derstädes för andra gången bordlades, som om Andra Kammaren gjort sig skyldig till ett grundlagsstridigt beslut, då den bestämde sig för tillsättandet af ett särskildt Utskott för behandlandet af samtliga de motioner, som röra försvarsverket *utan afseende på dessas beskaffenhet för öfrigt*. Det torde icke af mig behöfva framhållas, att Andra Kammaren icke har rättighet att för sin del besluta tillsättandet af ett särskildt Utskott för behandling af sådana frågor, som icke tillhöra ständigt Utskotts behandling; men deremot torde jag måhända bära meddela att Konstitutions-Utskottet uti gårdagens sammanträde med samtliga de afgifna rösterna mot en lärer hafva förklarad, att de af Herrar Mankell och Sven Nilsson afgifna motionerna rörande försvarsverket icke tillhöra ständigt Utskotts behandling. Under sådant förhållande hemställer jag, huruvida icke Första Kammaren, hvars sakkörare jag eljest icke vill åtaga mig att vara, hand-

lat fullkomligt riktigt, när den vid detta tillfälle afslog Andra Kammarens inbjudning.

En ytterligare ursäkt för Första Kammaren, om en sådan skulle behövas, torde ligga deruti att ifall Andra Kammarens beslut varit grundlagsenligt och Första Kammaren derpå ingått, så hade sistnämnda Kammarer derigenom blifvit tvungen att på sätt och vis upphäfva ett föregående dess beslut, hvarigenom en af Herr Tornerhjelm väckt motion rörande försvarsverket till Lag-Utskottet remitterades. Jag hemställer om det icke vore väl mycket begärdt, att Första Kammaren, af tillmötesgående mot den Andra, skulle mot sin vilja så till sägandes uppåta sistnämnda motion?

Om det nu tillåtes mig att yttra några ord rörande sjelfva saken eller min föreliggande motion, så får jag säga, att jag icke kan annat än finna det oväntadt, om denna Kammarer, såsom den förste talaren yrkat, skulle vägra att öfverlemnna denna motion till ett särskildt Utskott, då detta likväl är den enda utvägen för dess nöjaktiga behandlande. Och äfven med fara att synas partisk eller egenkär vågar jag påstå att den förtjenar att af Riksdagen grundligt behandlas. Den afser nemligen i första rummet åstadkommandet af en fastare organisation af vårt sjöförsvar, än den hvilken det för närvarande har; men såsom en biförtjenst, om jag så får säga, följa äfven betydliga besparingar inom sjövapnets såväl militära som civila tjenstemannapersonal, och ännu mera inom den gemenskapspersonal landet, med stora kostnader, för sjöförsvaret underhåller. Då så är, kan jag icke annat än anse, att hvar och en, som är en vän af ändamålsenliga förenklingar, bör medverka till att få behandlad en dylik motion, i hvilken en man af facket, påpekande de närvarande förhållandenas ohållbarhet, framställer och begär granskning af grunderna för en tidsenlig förändring. Man har visserligen påyrkat, att motionen skulle behandlas af Stats-Utskottet, men en framstående ledamot af nämnda Utskott har under diskussionen i Första Kammaren, utan att motsägas, förklarar, att Riksdagen i sådant fall belevne förlängd åtskilliga veckor utöfver den tid, som eljest för riksdagsarbetet skulle erfordras, och dertill vill man väl icke medverka.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, ber jag att för min del få yrka bifall till Första Kamarens förevarande inbjudning.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag vill ej ingå i granskning eller bedömande af vare sig Första Kammarens behandling af denna motion eller Konstitutions-Utskottets i denna fråga beslutade Utlåtande, utan helt enkelt hålla mig till frågan, sådan den nu föreligger. Så vitt jag fattar motionens innehåll, bör Konungen utan Riksdagens hörande kunna verkställa största delen af de föreslagna ändringarne, då till desamma, enligt Herr Palanders förslag, icke erfordras ökade anslag; hvar dan denna reorganisation af vårt sjöförsvar synes mig vara mera beroende på Konungens än på Riksdagens pröfning. Endast den i motionens sjunde punkt föreslagna rubbning af båtsmanshållet kräfver, enligt min tanke, åtgärd af Riksdagen. Nu torde det emellertid icke vara någon obekant att det redan vid sistlidne års riksdag beslutats att en stor del nummer af båtsmanshållet skulle sättas på vakans och att Kongl. Maj:t

i sin till innevarande Riksdag afgifna Proposition om Statsverket föreslagit att från båtsmanshället öfverflytta 1,897 man till landtförsvaret. Öfver detta Kongl. Maj:ts förslag tillkommer det Stats-Utskottet att afgifva utlåtande, och torde det derföre vara lämpligt att jemväl Herr Palanders förslag behandlades af detta Utskott, om än sistnämnda förslag i sig innefattar en något vidsträcktare förändring än den Kongl. Maj:ts åsyftat. Ty om ifrågavarande motion remitteras till särskildt Utskott, kunde det ju inträffa, att Stats-Utskottet, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition, och det Särskilda Utskottet, i anledning af Herr Palanders motion, afgåfvo diametralt motsatta utlåtanden rörande samma fråga, eller förändringen i båtsmanshället. Konseqvensen i åsichter hos oss är ty värr ej större, än att både en sådan utgång kan befaras och att, om icke båda dessa förslag få af ett och samma Utskott behandlas, Riksdagens Kamrar kunna, på Utskottens olika förslag, komma till olika beslut i samma fråga, så att Riksdagens beslut på framställning af det ena Utskottet varder stridande mot ett annat beslut på framställning af det andra Utskottet. Hufvudsakligen af detta skäl och då man ej får förbise den kontinuitet i arbetet, som här och allestädes är nödvändig för uppnående af ett önskvärdt resultat, anser jag att jemväl Herr Palanders förevarande motion bör af Stats-Utskottet behandlas, och hemställer derföre, att Kammarerna måtte afslå Medkammarernas inbjudning att för dess behandling tillsätta särskildt Utskott.

Herr Axel Bergström: Så vidt jag kan bedöma förevarande fråga, har Herr Palander sett den från rätt synpunkt; och lärer efter mitt förmenande Kammarerna icke kunna vidgöra annat, än att, i öfverensstämmelse med Första Kammarernas inbjudning, biträda nämnda Kammarernas beslut om tillsättning af särskildt Utskott för behandling af Herr Palanders motion om reorganisation af rikets sjöförsvär och om beredande af medel för en sådan reorganisations genomförande. Förföre Andra Kammarerna annorlunda, vore sådant detsamma som att förvägra verkställighet åt ett beslut, som båda Kammarerna sammanstämmande fattat. Båda Kammarerna måste nemligen, med fränseende af förekomna skiljaktigheter, antagas vara ense åtminstone derom, att Herr Palanders motion skall behandlas af särskildt Utskott. Väl är det sannt, att denna Kammarernas den 2 i denna månad fattade beslut om tillsättning af ett Särskildt Utskott jemväl innehöll, att alla sådana vid denna riksdag väckta frågor, som anginge rikets försvarsväsende, skulle af det särskilda Utskottet behandlas. Vidare torde det kunna såsom gifvet antagas, att Kammarerna vid fattande af beslutet utgick från den tysta förutsättning, att alla vid denna riksdag väckta frågor, som anginge försvarsväsendet, tillika vore af beskaffenhet att tillhöra ständigt Utskott, företrädesvis Stats-Utskottet, och förty kunna till behandling af särskildt Utskott öfverlemnas. Slutligen är jag ock villig medgifva möjligheten deraf, att Kammarerna, om den icke gjort berörda förutsättning, icke heller beslutit sig för att tillsätta särskildt Utskott ensamt för behandling af Herr Palanders motion; men förutsättningar och möjligheter, hvilka icke uttryckts i beslut och hvaraf sådant icke gjorts beroende, kunna sedermera icke komma i betraktande. Och den förut-

sättning,

sättning, hvarifrån Kammaren vid fattande af sitt beslut om tillsättande af ett särskildt Utskott eller att alla vid riksdagen väckta frågor, som anginge försvarsväsendet, kunde till detta Utskott hänvisas, antagligen utgick, har icke befunnits hålla stånd. Sedan nemligen Kammaren till Stats-Utskottet remitterat ej mindre Herr Palanders motion, än äfven åtskilliga andra inom Kammaren väckta motioner, som anginge försvarsväsendet; så fann Stats-Utskottet dessa sednare motioner icke tillhöra dess befattning och återlemnade derföre desamma. Åtgärden ogillades af denna Kammare, som ånyo hänvisade motionerna till Stats-Utskottet, hvar emot Första Kammaren förklarade ifrågavarande motioner vara af sådan beskaffenhet, att de borde af tillfälligt Utskott behandlas. Den sålunda emellan Kamrarna uppkomna skiljaktigheten angående beskaffenheten af berörda motioner har, enligt hvad som upplyst och känt är, blifvit af Konstitutions-Utskottet sliten sålunda, att nämnda Utskott, lika med Första Kammaren, ansett motionerna, derest de skulle till Utskott hänvisas, böra behandlas af ett tillfälligt Utskott. Sedan sålunda de motioner, hvilka icke grundlagsenligt kunde af särskildt Utskott behandlas, blifvit derifrån afsöndrade, kvarstår Herr Palanders motion såsom en försvarsväsendet angående fråga, i afseende å hvilken båda Kamrarna varit ense derom, att det tillkomme Stats-Utskottets handläggning och förty äfven kunde öfverlemnas till särskildt Utskott, samt att ett sådant Utskott för behandlingen af samma fråga borde tillsättas. Att nu frånträda detta sammanstående beslut vore icke välbetänkt och jag afstyrker sådant på det lifligaste.

Vid flygtig genomläsning af Första Kammarens protokollsutdrag i ämnet torde kanske någon fatta samma Kammares beslut så, som hade den, utom hvad anginge Herr Palanders motion, afslagit denna Kammares beslut, att alla vid denna riksdag väckta frågor, som rörde försvarsväsendet, borde af särskildt Utskott behandlas; men en sådan uppfattning synes mig oriktig. För min del fattar jag Första Kammarens beslut sålunda, att den lika med Andra Kammaren väl ansett alla frågor af omfördälda beskaffenhet böra till särskildt Utskott öfverlemnas — förutsatt nemligen att sådant grundlagsenligt kunde ske -- men deremot, i strid med Andra Kammarens åsigt, funnit Herr Palanders motion ensam vara af beskaffenhet att kunna till det särskilda Utskottets handläggning öfverlemnas.

Slutligen vill jag uttala min öfvertygelse, att Herr Palanders motion väl är förtjent af att röna den omsorgfulla och noggranna behandling, hvilken ett särskildt Utskott bättre än ett tillfälligt är i stånd att egna åt densamma.

På grund af hvad jag anfört yrkar jag, att Kammaren måtte vidblifva sitt i frågan redan fattade beslut och derföre antaga Medkammarens inbjudning.

Herr John Ericson: Då beslutet fattades i denna Kammare om tillsättande af särskildt Utskott för behandling af frågorna rörande försvarsväsendet, hade jag tillfälligtvis aflägsnat mig, men skulle, om jag varit tillstädes, motsatt mig yrkandet om ett särskildt Utskott vid denna riks-

dag för behandling af de angående förändringar af *landtförsvaret* väckta förslag, och detta af skäl att dessa frågor på sednare år urartat till tvistefrön, hvilka framkallat bistra fejder, ett sätt för ordnandet af vårt försvarsväsende, som, enligt mitt förmenande, icke leder till frågans lyckliga lösning. Då åsigtorna i detta afseende, på den punkt de nu stå, äro så skarpt söndrade mot hvarandra, böra dessa frågor få hvila några år, till dess sinnena hinna något lugnas och man å ömse sidor blir mera benägen att göra hvarandra eftergifter. Ehuru jag således icke kan annat än instämma i Första Kammarens beslut hvad saken angår, anser jag dock, att det nu som alltid varit önskligt, om Medkammaren visat något större benägenhet att gå den Andra Kammarens önskingar till mötes; men af den omständigheten att Första Kammaren icke funnit skäl så göra följer ingalunda som en nödvändighet, att vi mot Första Kammaren böra handla på samma sätt.

Hvad Herr Palanders motion angår, så, om jag än icke kan biträda hans förslag till alla delar, anser jag den dock vara af den vikt, att den förtjenar att behandlas af särskildt Utskott, och tror att endast ett sådant Utskott förmår att åt denna fråga gifva den fullständiga utredning som erfordras, för att man skall kunna bilda sig ett omdöme om fördelen af de föreslagna förändringarne.

Emot ett yttrande, som här förekommit, att man icke borde öfverlemna frågorna rörande försvarsväsendet åt flera Utskott, till förekommande af splittring i arbetskrafterna, då Kammaren icke kunde hafva tillgång på så särdeles många ledamöter, som ega specialkänedom i dessa frågor, vill jag fästa uppmärksamheten på, att, om man vill egna Herr Palanders motion en utredande behandling, en sådan splittring icke kan undvikas, ty afslår man Första Kammarens inbjudning, så komme Herr Palanders motion att behandlas af Stats-Utskottet, och att detta Utskott icke kan hafva tillfälle att åt detta förslag egna erforderlig pröfning är redan påpekadt. Jag får därför yrka, att Kammaren ville fatta sitt beslut i enlighet med Första Kammarens inbjudning.

Grefve Posse: Herr Talman! mine Herrar! Frågan om flottans organisation är en af dessa frågor, som stå högt på dagordningen och ej kunna falla. Mig lyster veta, huru länge landet vill årligen betala fyra millioner Riksdaler för medvetandet att ej ega någon flotta. Väl ega vi stationer, en talrik personal på stat och en mängd tjänstemän, men ingen flotta. Frågan måste lösas, icke derigenom att den får hvila, utan genom bearbetning och utredning. Är detta en sanning, så är det nu Representationens pligt att föranstalta så, att frågan kommer att behandlas på det mest tillfredsställande sätt. Det är Kammarens pligt att tillse, det den behandlas af män, som ega tillräcklig sakkänedom. Utan att vilja förnärma mina kamrater i Stats-Utskottet, tillåter jag mig dock påstå, att der finnes högst få bland dess ledamöter, måhända ingen, som eger tillräcklig detaljkänedom för behandling och utredning af denna fråga i dess helhet, och jag finner redan deruti ett skäl för den mening, att Första Kammarens inbjudning bör bifallas, hvilket jag ock för min del tillstyrker.

Man har sagt att ifrågavarande motion icke afser annan förändring af vårt sjöförsvär, än som kunde af Kongl. Maj:t ensam beslutas; jag har icke kunnat fatta motionen så och är fullt förvissad, att Kongl. Maj:t icke utan Riksdagens biträde förmår ordna frågan om flottans organisation. Äfvenledes har man sagt, att denna motion vid behandlingen icke borde skiljas från ett väckt förslag om förändring af båtsmansrotarne — hvilket är beroende på Stats-Utskottets utredning — af det skäl att man kunde befara olika utlåtanden från de skiljda Utskotten. Ett i alla afseenden svagt, mycket svagt skäl! Säsom stöd för detta mitt påstående vill jag endast fästa uppmärksamheten derå, att dessa frågor, de må nu behandlas af hvilketdera Utskottet som helst, likväl slutligen sammanfalla under Kammarens behandling.

Herr Jöns Rundbäck: Det finnes väl knappt någon, som ej hört de grava anmärkningar, som på sednare tid gjorts emot vårt sjöförsvär; och att talande skäl därför förefinnas ej blott i flottans organisation utan ock i dess förvaltning, lider intet tvifvel. Jag vill härmed framhålla att i den del af sjöförsväret, som rör båtsmanshållet, ändringar ju förr dess heldre äro nödvändiga, ty jag anser denna institution vara för Staten betydande, på samma gång den är utan ändamål för flottan. På dessa och af andra talare anförda skäl anser jag ett särskildt Utskott vara af behofvet påkalladt för behandlingen af ifrågavarande viktiga motion, så mycket heldre som Riksdagen egnat så mycken uppmärksamhet åt ordnandet af landförsväret, och en utredning af behöfliga förändringar i sjöförsväret torde vara fullt ut lika nödig; och jag yrkar därför att Första Kammarens inbjudning måtte antagas.

Herr Mankell: Af yttranden, som under öfverläggningen förekommit, har jag funnit den föreställning hos några rådande, att behandlingen af Herr Palanders motion skulle leda till en utredning af sjöförsvärets tillstånd i allmänhet. Jag her att med anledning deraf änyo få erinra, att den af honom väckta motionen endast rör en förändring i flottans personal, icke beskaffenheten af dess materiel eller dess fördelning å stationer. Man har talat om grava anmärkningar emot flottan; men dessa hafva haft afseende på materielen och icke på personalen. Då den sednare är beroende af materielens beskaffenhet och ej tvärtom, kommer Särskilda Utskottet, om sådant tillsättes för utredandet af hvad som angår personalen, icke att yttra sig om materielen och kan således icke gerna behandla sjöförsväret i sin helhet eller yttra sig om de anmärkningar, som mot dess ledning blifvit framställda.

Herr Palander: Blott med ett par ord vill jag bemöta Herr Mankells sednaste yttrande. Det är ganska naturligt, att hvars och ens uppfattning af omständigheter samt af ställningar och förhållanden i betydlig mån är beroende af de källor, hvarur han öser. Herr Mankell och jag hafva tydligen öst ur olika källor; ty enligt *min* uppfattning hafva de emot sjöförsväret under sednare tiden riktade anmärkningarne mera angått dess personal än dess materiel. I min motion finnes intet af den beskaffenhet, att det ej är mer än sannolikt, att ett blifvande Utskott kom-

mer att fälla omdöme om materielen, och mig synes, att ett sådant Utskott icke kan undgå att yttra sig jemväl om stationerna.

Herr Adlersparre: Jag anser det vara temligen likgiltigt, om den ifrågavarande motionen kommer att behandlas af Stats-Utskottet eller af särskildt Utskott, ty jag tror, att i hvilketdera fallet som helst resultatet blifver, att Riksdagen beslutar en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning af frågan, och jag antager att denna utredning kommer att blifva lika grundlig, antingen frågan blifvit förarbetad af det ena eller andra Utskottet. Motionen är af största vikt och förtjenar därför att af ett särskildt Utskott behandlas. Den ofta framkastade tanken, som i motionen blifvit återupptagen, att begränsa vårt sjöförsvår till ett *positions-försvår vid de viktigaste punkter af våra kuster* är af den betydelse i både ekonomiskt och militäriskt afseende, att frågan derom bör grundligt behandlas, och då motionären två gånger anhållit, att hans motion måtte blifva till ett särskildt Utskott öfverlemnad, kan jag icke finna något skäl att vägra denna anhållan, ehuru, jag upprepar det, jag anser att resultatet i hvilket fall som helst icke blifver annat än en underdånig s'krivelse.

Då jag har ordet, vill jag reservera mig mot Herr Greffe Posses ytt-
rande att flottan kostar 4 millioner R:dr om året. Så är icke förhållan-
det. Femte Hufvudtiteln uppgår visserligen till denna summa, men deri
är då inberäknadt anslaget till fyr- och båkväsendet, hvilket utgör unge-
fär 20 procent af hela anslaget till Femte Hufvudtiteln.

Greffe Posse: Det glädjer mig, att man någon gång är beredd att
göra afdrag å Femte Hufvudtiteln. Det är mig väl bekant att uti den
summa af 4,232,000 R:dr, hvarmed Femte Hufvudtitelns ordinarie anslag
slutar, ingår anslaget till fyr- och båkväsendet, men hvad båtsmanshållet
kostar landet ingår deremot icke uti nämnda summa. Vid granskningen
af Femte Hufvudtiteln och dess behållningar har jag väl funnit hos För-
valtningen en benägenhet att glömma bort de extra anslagen, men jag
trodde icke att man skulle gå ända derhän, att de extra anslagen icke ens
skulle få komma med i beräkningen, då fråga är hvad flottan kostar
landet.

Herr Adlersparre: Advokatyr anser jag alltid vara obefogad. Då
man talar om hvad flottan kostar, tager man icke gerna i beräkning de
extra anslagen, hvilka beviljas det ena året men icke det andra. De or-
dinarie anslagen äro, enligt vanligt bruk, hvad som menas med den årliga
kostnaden, men att nu upptaga tillfälliga och ovissa anslag i beräkning-
gen är, enligt mitt förmenande, en advokatyr, som jag tycker här icke
borde komma i fråga.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen upptog de gjorda
yrkandena dels på bifall till Första Kammarens inbjudning och dels på
afslag derå. Propositioner framställdes i enlighet med dessa yrkanden; och
då proposition på bifall till inbjudningen förklarades vara med öfvervägande
ja besvarad, begärdes omröstning.

Följande voteringsproposition blef då uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som antager Första Kammarens inbjudning om tillsättande af ett Särskildt Utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera Kammaren, för behandling af Herr F. Palanders motion, N:o 4, om reorganisation af rikets sjöförsvär samt om beredande af medel för en sådan reorganisations genomförande,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är ifrågavarande inbjudning af Kammaren afslagen.

Omröstningen utföll med 105 ja mot 58 nej, hvadan inbjudningen antagits.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående försäljning af Kronans egen- dom i Tanger.

§ 8.

Vid föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående disponerandet af de åt f. d. bergsskolan i Falun upplåtna gårdar m. m., yttrade

Herr Gumælius: Af den Kongl. Propositionen och Stats-Utskottets Utlåtande finner jag, att Kongl. Maj:t till 1868 års riksdag gjort framställning och Riksdagen medgifvit, att de till bergsskolan i Falun förut be- gagnade lägenheter finge mot lösen upplåtas för en lägre bergsskola, till hvilken Jernkontoret lemnat anslag. Jag erfar vidare, att Kopparbergs läns landsting vägrat att göra den obetydliga uppoffringen af 6,450 R:dr. till hvilken summa de ifrågavarande byggnaderna blifvit uppskattade. Vid sådant förhållande har Kongl. Maj:t nu begärt bemyndigande att få för- sälja dessa byggnader, hvilken framställning Utskottet tillstyrkt, och i denna del af frågan har jag icke någon invändning att göra. Men då frågan var under beredning, väcktes af f. d. föreståndaren för den numera upphörda bergsskolan i Falun Professor Eggertz förslag om inriktande af en bergsarbeterskola och om reserverande för detta ändamål af en Kro- nan tillhörig liten gård under N:o 6 i kvarteret N:o 1. Kommers-kollegium, som i anledning häraf afgifvit utlåtande, förordade den ifrågavarande lilla gårdens reserverande för sådant ändamål, och detta egentligen på den grund att Kollegium afsåg det vara af vigt att den lägre bergsskolan och bergsarbeterskolan förlades alldeles bredvid hvarandra. Nu har lik- väl denna förutsättning fallit undan, ty bergsskolan kommer antagligen icke att der förläggas. Det synes mig under sådana omständigheter icke

finnas något hållbart skäl för att, på grund af Kommers-kollegii förenämnda tillstyrkan, behålla ifrågavarande gård för att användas till en bergsarbeterskola, derest en sådan kunde bringas till stånd.

Jag har med förvåning funnit, att hvarken Kongl. Maj:ts Proposition eller Stats-Utskottets Utlåtande antyder, huruvida meningen är, att denna lilla gård skulle upplåtas mot lösen eller icke. I hvilketdera fallet som helst kan man väl motse en ny Kongl. Proposition i ämnet till någon följande riksdag. Om meningen är att erbjuda gården mot lösen, så tror jag att ett sådant erbjudande icke kommer att antagas, ty jag har hört att gården, som är taxerad till 1,700 R:dr, är gammal, förfallen och för ändamålet ej lämplig; och det synes således som skulle ett erbjudande från Riksdagen till landstinget eller Falu stad ingalunda hafva mera utsigt att blifva antaget än det som gjordes i fråga om upplåtelse af lägenhet för den med anslag då redan försedda lägre bergsskolan. Skulle åter meningen vara att skänka bort gården, så är visserligen beloppet icke betydligt, men principen att Staten för dylika ändamål upplåter lokaler synes mig ej vara riktig. För folkskolebyggnader pläga kommunerna sjelfva få sörja, och för de tekniska skolor, hvilka i åtskilliga delar af landet blifvit inrättade, hafva kommunerna fått ikläda sig betydliga kostnader, så att, exempelvis, det samhälle jag tillhör betalar i årlig ränta för anläggningskostnaden af dervarande tekniska skola ungefär samma belopp som Kopparbergs läns landsting icke fann för godt att för en gång anslå för en lägre bergsskola derstädes. För en anspråkslös bergsarbeterskola synes sålunda orten, der den förlägges, böra bekosta bostad, och Riksdagen desto mindre derpå inlåta sig, som ju under sednare riksdagar den åsigt alltmer gjort sig gällande, att städerna eller deras omnejder böra till större eller mindre del bekosta lokaler äfven för högre och dyrbarare läroanstalter.

Då jag sålunda icke kan finna tillräckligt skäl för bifall till den gjorda framställningen om den ifrågavarande gårdens reserverande, och den förutsättning, från hvilken Kommers-kollegium utgått, icke mera finnes, hemställer jag, att äfven gården N:o 6 i kvarteret N:o 1 måtte få försäljas, och att sålunda Kammaren måtte bifalla Utskottets hemställan med utslutande af orden: för den händelse den ifrågasatta förmans- eller bergsarbeterskolan inom den närmaste framtiden icke skulle komma till stånd.

Herr Falk: Med anledning af den siste talarens yttrande ber jag få upplysa, att den gård, som tillstyrkts att tillsvicare reserveras för en blifvande bergsarbeterskola, nu användes för inrymmande af den gamla bergskolans inventarier, hvilka ansetts icke kunna för den nya skolan begagnas utan böra bibehållas, för den händelse en lägre bergsskola eller en arbeterskola kommer till stånd. Jag anser det då icke vara välbetänt att nu besluta att sälja denna lilla gård, ty då måste inventarierna utrymmas och komma då att bortslösas, enär de icke kunna användas för annat ändamål än en dylik bergsskola.

Jag kan icke dela den värde talarens åsigt, att det icke skulle vara möjligt att åstadkomma en lägre bergsskola i Falun. Det är visserligen sannt, att 1868 års landsting afslog den ifrågasatta inlösen af de af den gamla bergsskolan begagnade fastigheter, men 21 af landstingets ledamöter röstade dock för förslaget derom. Jag är också öfvertygad att det kom-

mer att gå derhän, att man måste göra utväg för inlösen af dessa fastigheter för en lägre bergsskola, och jag önskar derföre att Kammaren ville besluta att reservera, utom den förut omnämnda lilla gården, gårdarne N:is 18 och 19 jemte så stor del af N:o 17, som erfordras för vinnande af regulier form å tomt. Staten skulle derigenom icke komma att vidkännas någon uppoffring, ty fastigheterna komma sannolikt att betalas lika högt, om de säljas efter ett par år eller om de säljas nu.

Herr Geijer: Det är icke blott i Falu bergslag utan äfven i Filipstads, som man kommit till insigt om nyttan af sådana förmans- och bergsarbeterskolor, och nästa år kommer en dylik att öppnas i Filipstad. Jag får derföre förorda bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, helst den ifrågasatta uppoffringen är så obetydlig.

Herr Carl Ifvarsson: Utskottet har blifvit klandradt, för att det skulle hafva tillstyrkt både för litet och för mycket. Den förste talaren ansåg nemligen, att Utskottet icke gått nog radikalt till väga, och den talaren, som näst efter honom hade ordet, ansåg, att Utskottet icke bort tillstyrka mera än Kongl. Maj:ts Proposition innehåller. Härfpå vill jag svara, att, med kännedom om huru stort värde man i orten sätter på att få en, om ock blott en bergsarbeterskola, har Utskottet icke velat afklippa möjligheten derför. Jag antager att så icke kommer att ske, men jag vill dock icke, på sätt förut blifvit nämndt, afklippa möjligheten derför.

Skulle ingen skola under den närmaste framtiden komma till stånd, är Utskottets förslag sådant, att Riksdagen icke vidare behöfver besväras med frågan om egendomens försäljning, och detta anser jag vara en fördel, enär frågan om denna egendom ofta nog varit föremål för Riksdagens åtgärder. Jag tror således, att Utskottets förslag är välbetänkt och såsom sådant bör bifallas, hvilket jag också härmed påyrkar.

Herr Jan Andersson: Sedan Herr Carl Ifvarsson yttrat sig i ämnet, vill jag blott tillägga, såsom ytterligare skäl för reserverande tillvidare af ifrågavarande gård, att i annat fall måste de i densamma förvarade, för den nya bergsskolans behof oanvändbara inventarier försäljas med stor förlust.

Herr Falk: Då jag icke erhållit något understöd, förenar jag mig uti det framställda förslaget om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Propositioner afgåfvos såväl på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick som jemväl på bifall till samma förslag med den af Herr Gumælius ifrågasatta förändring. Den förra propositionen besvarades med öfvervägande ja, och var alltså Utlåtandet utan förändring af Kammaren bifallet.

§ 9.

Biföllos hvar efter annan Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående försäljning af indragna kronoinspektorsbostället i Avesta;

N:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om upplåtelse till Göteborgs och Bohus läns landsting af en tomplats å Bohus fästnings område för anläggning af ett sjukhus;

N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om bestämmande i penningar af arrendeafgifterna för Statens egendomar.

§ 10.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion angående de uti löner ingående räntepersedlars förvandling i penningar efter samma grund som för ränta och tionde.

Herr Hörnfeldt: Då jag väckte den motion, som föranledt detta Utlåtande, skedde det icke blott af den anledning att jag trodde, att i framtiden en besparing kunde vinnas, derigenom att de särskilda länen undsluppe att betala ersättning till ledamöter vid priskuranters uppgörande och i markegångsnämnden, utan ock derföre att jag ansåg att åtgärden skulle leda till enkelhet och reda i förvaltningen. Utskottet har sönderdelat motionen i två alternativ och i afseende på det första, som angår presterskapets aflöning, sagt, att det ligger utom Utskottets befogenhet att ingå i pröfning deraf. Jag vill så mycket mindre inlåta mig i bedömandet huruvida denna uppfattning är riktig, som jag icke ämnar att derom framställa något yrkande, men jag anser att, då Kongl. Maj:t tillsätter presterliga embeten, Kongl. Maj:t ock kan i de konventioner, hvilka af Kongl. Maj:t fastställas, intaga en bestämmelse i den uti motionen föreslagna syftning.

Hvad angår det andra alternativet eller vissa räntepersedlars förvandling i penningar, så har Utskottet väl sagt, att det vore önskvärdt, att samtliga embets- och tjenstemäns löner utginge i bestämda penningelopp, oberoende af markegångssättning, men ansett det nu icke vara lämpligt att hos Kongl. Maj:t göra framställning derom, såsom jag förmodar med anledning af den skrifvelse Riksdagen år 1869 aflät till Kongl. Maj:t och hvori Riksdagen anhöll, att Kongl. Maj:t täckes föreskrifva, att de embets- och tjenstemän, hvilka dädanefter utnämndes till sådana befattningar, med hvilkas innehafvande dittills åtföljt förmånen att uppbära ränte- eller tiondeanslag efter medelmarkegångspris jemte forsel-lönsersättning, icke må berättigas till någon sådan förmån utöfver den lön, som för befattningen vore i stat bestämd; dock att denna föreskrift icke skulle tillämpas i afseende å sådana befattningar, för hvilka Kongl. Maj:t funne undantag i berörda hänseende skäligen böra ega rum. Det torde dock böra anmärkas att, enligt hvad Kungörelsen den 30 November gifver vid handen, nämnda skrifvelse icke blifvit af Kongl. Maj:t uppfattad så som af Riksdagen, utan att hvad Riksdagen ansåg såsom regel blifvit af Kongl. Maj:t afsedt såsom undantag. Det kan visserligen sägas vara likgiltigt, huru Andra Kammaren beslutar, sedan Första Kammaren bifallit Utskottets hemställan, men om Kammaren icke vill godkänna Kongl. Maj:ts uppfattning af Riksdagens skrifvelse, anser jag nödvändigt att Kammaren bifaller min vid Utlåtandet fogade reservation.

Herr Carl Ifvarsson: Beträffande hvad motionären i anledning af Utskottets Utlåtande yttrat angående presterskapets aflöning, så lär det väl vara klart för hvar och en, att icke Riksdagen kan ingripa i de särskilda kontrakt, hvarigenom presterskapets löner blifvit reglerade; hade icke löneroglering i de flesta pastoraten redan egt rum och det varit ifrågasatt att åstadkomma en förändring i författningen angående villkoren och grunderna för dessa regleringar, då kunde det kanske varit ändamålsenligt att taga motionärens förslag i öfvervägande, men nu synes det mig åtminstone ändamålslost.

Hvad åter angår frågan huruvida öfrige embets- och tjänstemäns aflöning bör utgå efter det gamla sättet eller i penningar, så får jag säga, att jag nästan med förvåning förnummit, att Kongl. Maj:t härutinnan tyckes gjort till regel hvad Riksdagen afsett endast skulle vara undantag. I första ögonblicket var jag derföre också böjd för den åsigten, att Riksdagen borde ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i ämnet, emedan jag trodde, att förlidne Riksdags underdåniga skrifvelse i frågan blifvit af Kongl. Maj:t orätt uppfattad, men sedermera har, under det frågan i Utskottet förevarit, blifvit upplyst, att Riksdagens skrifvelse verkligen blifvit i tvänne departement tolkad såsom Riksdagen menat. Under sådant förhållande har Utskottet icke ansett sig böra tillstyrka någon ny skrifvelse i ämnet då man har anledning antaga, att under årets lopp den rätta meningen af förra Riksdagens skrifvelse blir tillämpad. Jag tror derföre, att man utan olägenhet kan med en sådan ny skrifvelses aflåtande vänta ett år till. Skulle under tiden en missuppfattning af Riksdagens mening fortfarande hos Regeringen röja sig, så kan ju Riksdagen alltid nästa år med allvar å nyo taga saken om hand. Af dessa skäl får jag yrka, att Kamraren måtte bifalla Utskottets afstyrkande Utlåtande.

Vidare anfördes ej. På framställd proposition bifölls Utskottets hemställan.

§ 11.

Slutligen bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, i anledning af väckt motion angående befrielse för s. k. hästhemman från utgörande af dagsverken till boställsinnehafvare vid Skånska dragonregementet.

§ 12.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2 och
Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 9—12.

§ 13.

På Herr Talmannens förslag beslöt Kamraren att i början af sammanträdet nästa Lördag utse de sju ledamöter, hvaraf det Särskilda Utskott skulle bestå, som enligt Kamrarnes sammanstämmande, under § 6

här ofvan omförmälda beslut komme att behandla Herr Palanders motion N:o 4, om reorganisation af rikets sjöförsvär m. m.

§ 14.

Ledighet beviljades:

Herr *Kallstenius* under 8 dagar från och med den 24 och Herr *Gustafsson* äfven under 8 dagar från och med den 25 i denna månad.

§ 15.

Föredrogs och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 2, angående verkställd omröstning öfver Högsta Domstolens ledamöter.

§ 16.

Bordlades:

Stats-Utskottets nedannämnda Utlåtanden:

N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående försäljning till Carlskrona stad af en Kronan tillhörig tomt derstädes jemte andel uti en byggnad;

N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående jordafsöndring från f. d. mönsterskrifvarebostället Naum och f. d. hofsmedsbostället Kjedum för anläggning af skolhus i Naums och Kjedums församlingar uti Skaraborgs län;

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående jordafsöndring från f. d. trumpetarebostället Kyrkö vid Westgöta regemente för anläggning af skolhus uti Molla församling; samt Memorial;

N:o 18, angående bestämmandet af aflöningen för de vid innevarande riksdag hos Kamrarne och Utskotten samt i Riksdagens Kansli anställde tjänstemän och vaktbetjente;

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 1, med anledning af väckt motion, N:o 35, om återhemtande på Statsverkets bekostnad af dem, som, utan att hafva godtgjort sina fordringssegare eller lagligen afträdt sin egendom, afvika till Amerika;

N:o 2, i anledning af Herr Åke Anderssons motion N:o 62, om rättighet för rusthållare vid de indelta kavalleri-regementena att under vissa villkor begagna nummerhästen till måttligt arbete;

N:o 3, i anledning af en utaf Herr Friherre G. Tamm väckt motion N:o 140, angående delning af Stockholms län emellan Upsala och Nyköpings län;

N:o 4, i anledning af väckt motion om förbud för landthandlare att idka handel med vissa varor;

N:o 5, i anledning af Herr Samuel Johnsons motion N:o 198, angående sättet för augmentsrättans upphörande;

N:o 6, med anledning af väckt motion N:o 207, angående tryckta formulär till frejdebetyg; och

N:o 7, med anledning af Herr Sven Nilssons motion N:o 210, angående vidtagande af åtgärder för att från Danmark utfå åtskilliga der befintliga handlingar och kartor;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8, i anledning af motion rörande underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om nedläggande af en komité för utarbetande af förslag till ny folkskolestadga; och

N:o 9, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan om ett tillägg till 1 § 1 mom. i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket af den 18 Juni 1842.

§ 17.

Protokollsutdrag rörande samtliga i detta sammanträde afgjorda ärenden justerades.

Kammarens ledamöter åtskiljdes klockan 3¹/₄ e. m.

In fidem
Carl Kullberg.

Lördagen den 26 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17 och 19 innevarande månad.

§ 2.

På föredragningslistan för denna dag fanns främst upptaget val af sju ledamöter i det särskilda Utskott, som Kamrarna beslutat tillsätta för behandling af Herr F. Palanders motion angående reorganisation af rikets sjöförsvaret. Om väljandet af suppleanter för dessa ledamöter hade deremot denna Kammare icke fattat något beslut, enär den inbjudning från Första Kammaren, som föranledt ifrågakommande Utskotts tillsättande, icke innehöll någon framställning om suppleanters väljande. Då likväl i den inbjudning, som från Andra Kammaren först utgått om tillsättande af ett särskildt Utskott för behandling af icke allenast Herr Palanders,